

Regjeringsparti i en krisetid

Taler

Kåre Willoch

Sted

Høyres Landsmøte

1 Kjære partivenner!

Det gir styrke å oppleve hvorledes hele Høyre føler et dypt felles ansvar for oppgaven som bredt regjeringsparti i en krisetid. Inntil videre må vi bære denne forpliktelsen alene, med like stor vekt på alle grupper og interesser. Det forplikter oss alle til sammen å fange opp ønsker og synspunkter i hele folket. Samtidig faller det ofte på Høyre alene, blant partiene, å forklare grunnene til de vanskelige avgjørelser som en regjering må ta i alvorlige tider.

- 10 Falske profeter trives i krisetider. Partier som føler lite ansvar for sluttresultatene blir fristet til å gå inn for det lettsindige, og mot det upopulære. Men derved svekker de sin egen troverdighet. Det er en stor betryggelse å se at almenheten viser så bred forståelse for nødvendigheten av stø kurs, og for nødvendigheten av å sette tæring etter næring, for å komme ut av krisen og over til større
- 15 sikkerhet og ny vekst og fremgang.

- Vårt arbeid blir lettet ved en opposisjon som med en påfallende stedighet prøver å innbille folk at alt regjeringspartiet vil og gjør er rav ruskende galt. Vi vil ikke gjøre den motsatte feil, og hevde at vår politikk er feilfri i ett og alt. Men
- 20 kritikken er slik at enhver kan se at hovedtyngden av den er uten rot i virkeligheten.

- En gjennomgangsmelodi i angrepene mot oss er stadige påstander om at Høyre og Regjeringen svikter sine valgløfter. Også disse angrepene er grundig
- 25 tilbakevist i handling. På område etter område har vi tatt initiativ for å gjennomføre den moderate kursendring som vårt program innebærer. På sentrale felter har vi allerede sett markerte resultater av regjeringsskiftet, mens det på andre områder naturlig nok tar noe lenger tid før vi i praksis merker de positive resultatene av den kursendring som har funnet sted.

Vi har heller aldri lagt skjul på at det måtte ta tid å innfri alle punkter i Høyres program og i fellesinnstillingen fra de tre samarbeidspartiene, særlig de som innebærer økt offentlig innsats. Dette ble da også omhyggelig understreket
35 under valgkampen. Senere har det vist seg at krisen i verdensøkonomien og svikten i oljeinntektene påfører vårt land større vanskeligheter enn noen kunne regne med. Og samfunnet har tapt mangfoldige milliarder på mislykkede bedrifter, prosjekter og garantier fra tidligere perioder. Disse feil fra før må samfunnet nå betale dyrt for. Når disse problemer tas i betraktning må det være
40 all grunn til å si seg fornøyd med tempoet og kraften i arbeidet for å gjennomføre de løfter vi gikk til valg på. For en nærmere dokumentasjon av dette kan jeg henvise til sentralstyrets beretning.

Det er et hovedmål for all sunn politikk å bygge et tryggere samfunn, hvor den
45 enkelte er sikret arbeid og inntekt, og etter behov: omsorg og støtte. Et samfunn hvor det er trygt å vokse opp, trygt å leve og trygt å bli syk og gammel. Denne tryggheten trues i dag i nær sagt alle land. Den trues både av en svekkelse av moralske normer og bånd mellom medmennesker, av internasjonale konflikter og opprustning, og av den økonomiske krisen og arbeidsløsheten.

50 Kampen mot arbeidsløsheten ville bli håpløs, hvis man nekter å se årsakene i øynene, og hvis man nekter å lære av feil. Ingen kan vel lenger benekte at den politikken som ble ført i 1970-årene førte til at produksjonskostnadene steg dramatisk meget mer i Norge enn i andre land. Resultatet er at Norge i dag har
55 en vesentlig svakere konkurranseevne enn da Arbeiderpartiet overtok i 1973.

Vi vet også at dette førte til at titusener av arbeidsplasser ble ulønnsomme i denne tiden, og at tallrike bedrifter derfor begynte å bruke opp sine reserver. Når så ulønnsomme bedrifter uten reserver møter en verdenskrise, var det blitt
60 for sent å hindre arbeidsløshet. Dette har gjort kampen mot arbeidsløsheten til vårt mest presserende problem.

Men arbeidsledigheten ville ha vært vesentlig større dersom ikke Regjeringen helt siden den overtok hadde lagt opp en politikk for å styrke utsatte
65 arbeidsplasser. Viktigst her er kampen mot inflasjonen, som har ført til lavere prisstigning. Mindre vekst i offentlige utgifter har samtidig skaffet rom for lettelsener i bedriftsbeskatningen, og for støttetiltak til særlig utsatte industrigrener og andre næringer. Bremsing av skattene for personer minsker behovet for

70 lønnstillegg i forhold til hva det ellers ville vært, og er derfor også et bidrag til å styrke konkurranseevne og arbeidsplasser. Opprydding i produktivitetshemmende lover og forskrifter er nødvendige for å ta bort bremsen for produktive tiltak. Arbeidet for høyere produktivitet er en viktig del av kampen for bedre konkurranseevne.

75

Ekstraordinære sysselsettingstiltak er også nødvendige i dagens situasjon. Regjeringen har fått tilslutning til meget omfattende tiltak av denne art. Men vi må ikke glemme at vi ikke kan opprettholde sysselsettingen i det lange løp gjennom kortsiktige arbeidsmarkedstiltak og spesielle støttetiltak overfor utsatte bedrifter. Svikten i oljeinntektene gjør det enda mer umulig å løse problemene på den måten. Og den gjør det umulig og uansvarlig å prøve å løse sysselsettingsproblemet ved en ensidig og varig sterk økning av antallet offentlig sysselsatte. Det er skremmende å se hvorledes mange bare lukker øynene for de kraftige signaler om at oljen ikke kan skaffe alle de pengene som de har regnet med.

85

Det er ikke vanskelig å finne forslag om bruk av mer penger for å skape økt sysselsetting på kort sikt. Arbeiderpartiets krav om meget sterkere økning av offentlige utgifter og utlån ville utvilsomt kunne skaffe flere jobber, til å begynne med. Men all mulig erfaring og teori viser at det også ville skape sterkere prisstigning og lønnsstigning, særlig lønnsglidning. De arbeidsplassene som konkurrerer med utlandet ville da bli slått ut i tur og orden - p.g.a. høyere kostnader og dyrere produkter. Arbeiderpartiets politikk minner mest om den som deres partifeller førte i Danmark, med langvarig massearbeidsløshet som tragisk resultat.

95

Regjeringen legger derfor avgjørende vekt på å finne den riktige balanse mellom på den ene side de kortsiktige tiltak som må til for å redusere den øyeblikkelige arbeidsledighet, og på den annen side den sparsommelighet som er nødvendig for å bremse prispresset og kostnadsstigningen, og derved bedre konkurranseevnen og trygge arbeidsplassene på lengre sikt.

100

Våre motstandere henger fremdeles fast i den gamle forestilling at vi har et valg mellom enten lavere prisstigning, eller full sysselsetting, og at lavere prisstigning er mindre viktig enn høy sysselsetting. Men Arbeiderpartiets inflasjonspolitik var en årsak til arbeidsløsheten, ikke et alternativ til den. Derfor er det et vesentlig fremskritt at sterk og stigende inflasjon under Arbeiderpartiet er snudd

105

110 om til synkende prisstigning nå. Men prispresset og prisstigningen i Norge er fremdeles altfor høy i forhold til de land vi konkurrerer med. Derfor ville det være lettsindig å følge de inflasjonsdrivende kravene om ytterligere sterkt økte offentlige utgifter. Vi kan heller ikke la oss presse til så meget bedre lånemuligheter og en slik kunstig nedsettelse av renten at inflasjonen ville skyte ny fart.

115 I kampen for en sunnere samfunnsøkonomi har også vår skattepolitikk begynt å vise resultater. Allerede i fjor kunne vi se at stansen i skattestigningen medvirket til et mer moderat oppgjør enn de fleste hadde regnet med. Og når det i år er håp om inntektsoppgjør som ligger nærmere opp til hva konkurranseevnen kan tåle
120 enn på mange år, skyldes det ikke minst at organisasjonene selv sagt tar hensyn til bl.a. forandringer i skattene.

Jeg vil ikke legge skjul på at skattelettelsene er blitt for små i forhold til den samfunnsøkonomiske begrunnelsen for dem. Men som kompromiss er de
125 akseptable. Og kontrasten til Ap's skatteglade politikk er slående. Dersom man skulle følge Arbeiderpartiets krav om høyere offentlige utgifter, ville nye, sterke skatteforhøyelser ikke bli til å unngå.

Men vi har aldri vært tilhengere av brå og dramatiske omlegninger, verken i
130 skattepolitikken eller på andre områder. Derfor er det også her de jevne steg i riktig retning som må prege Høyres reformpolitikk. Vi må også i skattepolitikken ta hensyn til hva finanspolitikken gir rom for, og hva Stortinget kan gå med på.

135 Men hvorfor ikke heller satse på å redusere den direkte skatte- og avgiftsbelastningen på bedriftene, istedenfor å prioritere skattelettelser for personer?

Dette spørsmål er dessverre like vanlig som det er misvisende: Er det ikke
140 nettopp bedriftene og arbeidsplassene som rammes når progresjonssatser skruer lønnskrav i været? Og er det ikke nettopp produksjonslivet som må lide når høye marginalsatter fremmer svart arbeid og motvirker effektivitet og innsatsvilje?

145 Men når vi understreker at personbeskatningen er viktig, har vi ikke dermed sagt at bedriftsbeskatningen er uviktig. Også på dette punkt fastholder vi retten til å

ha mer enn en tanke i hodet på samme tid. Derfor har vi også skaffet rom for større lettelser i bedriftenes skatte- og avgiftsbelastninger enn noen gang tidligere. I dag er det mange nok som uttaler velvilje overfor bedriftene. Problemet er at de andre partiene mangler vilje til å bremse de offentlige utgiftene, slik at det kan bli rom for lettelser.

Vi er ikke flere i dette land enn at det burde være mulig å få til et reelt samarbeid på tvers av parti- og organisasjonsgrenser for å sikre arbeidsplassene. Arbeiderpartiets langtidsprogram inneholder meget som kunne danne en del av grunnlaget for et slikt samarbeid. Men opposisjonen har tross dette hittil falt tilbake til kortsiktig overbudspolitik, som uvegerlig ville påføre produksjonen større byrder i det lengre løp. Vi vil likevel ikke gi opp håpet om et bredere samarbeid om å forbedre konkurranseevnen og stimulere til omstillinger, lønnsomme investeringer og høyere produktivitet.

I den grad vi makter dette, vil vi stå rustet til ny vekst når økonomien om noen tid kommer ut av dagens strukturkrise. Det er derfor Regjeringen nå satser på høyere teknisk og økonomisk utdanning, på forskning og utvikling i bedriftene, og på produktive lettelser i bedrifts- og personbeskatning. Og det er derfor vi må vise varsomhet med subsidiene til bedrifter og bransjer som ikke har fremtiden for seg.

Et hovedtrekk ved den situasjon som forelå da vi overtok, var planer og forventninger om nye kostbare fremskritt på en rekke områder. Det var skapt en konflikt mellom urealistiske forventninger på den ene side, og en overbelastet samfunnsøkonomi på den annen side. Dette gjelder dessverre også for helse- og sosialsektorene. Hele vårt helse-, sosial- og trygdevesen møtte jo 1980-årene med behov for stadig mer penger, som bare kan skaffes ved en økonomisk vekst som allerede var ødelagt. Dersom vi ikke viser vilje til å bremse utgiftsveksten, ville hele velferdsstaten nokså raskt bryte sammen.

Utfordringen er med andre ord å sette velferdsstaten i stand til å overleve økonomiske problemer. Det må vi gjøre bl.a. ved å konsentrere innsatsen bedre om de grupper som mest av alt trenger fellesskapets støtte.

Det er derfor vi har måttet tilpasse fylkenes sykehusplaner til den økonomiske virkelighet. Derved skaper vi rom for vekst i primærhelsetjenesten. Det er derfor vi nå prioriterer omsorgen og tilbudet for de eldre og funksjonshemmede,

fremfor å gi større subsidier til helsetjeneste for folk med mindre problemer. Og det er derfor vi vurderer en omlegging av systemet med egenandeler slik at subsidiene i større grad kan bli konsentrert om utsatte grupper.

190

Av tilsvarende grunner må vi konsentrere boligsubsidier og andre subsidier om de grupper som virkelig trenger fellesskapets støtte. Det ville ha vært usosialt om vi hadde unnlatt å foreta slike prioriteringer.

195

Vårt arbeid for å skape et tryggere samfunn tross krisetider skjer for øvrig på flere plan. Enten vi studerer narkotikamisbruk, ungdomsledighet, kvinnemishandling eller vold mot eldre og uføre, er ihvertfall en ting klart: Det blir satset mer enn noen gang tidligere på bekjempelse av disse problemer.

200

Men i alkoholpolitikken har vi sviktet, blir det sagt. Slike påstander oppfatter vi som sterkt urimelige. Det ser riktignok ut til at stortingsflertallet er uenige med oss på en del punkter om hvilke virkemidler som mest effektivt bidrar til å bekjempe alkoholmisbruket. Men målet er det enighet om.

205

Påstander om at vi vil liberalisere alkohollovgivningen er for øvrig sterkt misvisende. Det er riktig at vi ikke vil støtte den overgang til sterkere restriksjoner som andre partier går inn for. Men det er tross alt noe helt annet enn liberalisering.

210

Det er for eksempel ikke liberalisering å kreve en rimelig sikkerhet mot vilkårlig inndragning av skjenkerettigheter. Noen overveier faktisk å gi kommunestyrene adgang til, uten begrunnelse og uten mulighet for anke, å nekte å fornye skjenkerettigheter til bedrifter som ikke kan drive uten. Når vi advarer sterkt mot dette, viser vi slett ikke mangel på engasjement i kampen mot

215

alkoholmisbruket. Vi må bare slå fast at slike regler i tilfelle vil kaste tusenvis av arbeidsplasser i turistnæringen inn i en lammende usikkerhet, uten å løse noe alkoholproblem. Slike forhold vil jo bare føre enda flere turister over til andre land hvor de vil drikke mer enn her.

220

I vår tid er det først og fremst solidere holdninger, bedre opplysning og fornuftig håndheving av de restriksjoner som allerede finnes som kan løse det alvorlige samfunnsproblemet som alkoholmisbruket er.

Den liberale konservatisme må være konsekvent i sin respekt for

holdningsskapende arbeid, og samtidig i sitt forsvar for toleranse.

Vi må regne med at nettopp den holdningsskapende innsats vil avgjøre den videre utvikling av abortproblemet, og prege debatten om menneskets vilje til inngrep i livets begynnelse og slutt.

Regjeringens standpunkt til endringer i barnehavenloven og arbeidsmiljølovens §§ 55 A, og tiltakene for å styrke de private skoler, må også ses i lys av vårt krav om toleranse og respekt for livssyn. Noen mener at nettopp våre forslag åpner for større intoleranse og utidig livssynspåvirkning. Etter vårt skjønn er det omvendt. Vi mener at det er ekte toleranse å gi reell adgang til å drive institusjoner basert på et spesielt livssyn. Og det krever igjen at slike institusjoner får lov til å sikre seg personell som går helt inn for formålet. Vår linje gir ikke støtte til noen form for livssynsmonopol, men vil bare stimulere til positivt mangfold både i kulturliv og trosliv.

Noen vil likevel hevde at i hvert fall innføringen av en kristen formålsparagraf for barnehavene er et eksempel på det motsatte. Vi kan ikke se det slik. Den nye formålsparagrafen er bare en parallell til formålsparagrafen for grunnskolen, og understreker at også de nye generasjoner skal få del i det verdigrunnlag og den kulturarv som fremfor noe annet har formet vår sivilisasjon. At det så også er adgang til å drive private barnehaver med et mer markert kristent preg enn de offentlige, er igjen uttrykk for at et fritt samfunn også må gi rimelig adgang til å fremme et livssyn, så lenge dette livssyn ikke i seg selv krever intoleranse.

Regjeringen legger også stor vekt på arbeidet for reell likestilling mellom kvinner og menn. På tross av standhaftige påstander om det motsatte, er vi i ferd med å gjennomføre handlingsplanen for likestilling, punkt for punkt. En viktig reform her er retten for småbarnsforeldre til redusert arbeidstid. Sammen med den pågående utbygging av barnehaver og bedring av barnefamilienes økonomi, vil denne loven forhåpentlig legge et bedre grunnlag for reell valgfrihet for både kvinner og menn.

I arbeidet for et mykere samfunn, er også kulturpolitikken en viktig faktor, som en brobygger over til verdienes verden, hvor enkelte på sin egen måte kan finne mening og perspektiver. Myndighetenes oppgave er å medvirke til gunstige vilkår for et levende og allsidig kulturliv. Her gjøres det allerede mye fra statens side. Selvsagt ville det ha vært ønskelig med større innsats, men den offentlige

265 kulturstøtten kan heller ikke sees isolert fra de økonomiske rammer som gjelder
ellers. Og vi vet jo at det ikke er noen automatisk sammenheng mellom
bevilgningsvekst og kulturell vekst.

Mediapolitikken er kanskje det området hvor vi klarest har sett positive
270 resultater i løpet av kort tid, - ja, vi har faktisk allerede maktet å skape
mentalitetsendring. Det er nesten ingen lenger som snakker om å beholde
NRK-monopolet uavkortet, - selv om det var mange som protesterte da
Regjeringen gav tillatelse til forsøksdrift med nærradio og kabel-TV. Men mye
gjenstår, - og Regjeringen vil fortsette sitt arbeid for større mangfold og kvalitet i
275 radio og TV. NRK vil selvsagt beholde sin stilling som den helt sentrale
kringkastingsinstitusjon i Norge, men det vil være en fordel både for den og for
seerne og lytterne at det blir gradvis mer konkurranse også i eteren.

Ønsket om å stimulere til innsats og kvalitet gjennomsyrrer også den kursendring
280 som har skjedd i skolepolitikken. Ett eksempel er her at vi utvetydig har slått fast
at karakterer og eksamen skal beholdes. Men samtidig har vi lagt om systemene
slik at det legges større vekt på innsats i forhold til oppsatte mål, og mindre vekt
på å vurdere eleven i forhold til andre. Likeledes er det innført opptaksregler
som sikrer at den enkeltes innsats blir skikkelig verdsatt og belønnet. Og det blir
285 tatt initiativ for å styrke undervisningen i grunnleggende kunnskaper og
ferdigheter i sentrale skolefag. Regjeringen har satt igang arbeid med å innføre
såkalt kjernestoff, det vil si at alle elever får mulighet til å tilegne seg helt
grunnleggende kunnskaper i sentrale fag.

290 Etter mange års sosialiststyre var også ønsket om et enklere, mindre
gjennomregulert, og mer oversiktlig samfunn en viktig del av grunnlaget for
valgseieren i 1981. Også arbeidet for avbyråkratisering og forenkling av lover og
regler har begynt å vise verdifulle resultater.

295 Ta f.eks. omleggingen av boligpolitikken. Vi har oppnådd et sunnere og mer
oversiktlig boligmarked, et boligmarked som ikke lenger tvinger godtfolk til å
betale "under bordet". Det er blitt lettere for flere å få eie sin egen bolig, i den
form som den enkelte selv foretrekker. Vi mener at folk skal få velge selv om de
vil eie sine boliger gjennom borettslag eller som selveiere, uten fjernstyring fra
300 byråkrater eller politikere. Derfor vil Høyre fortsette arbeidet for at alle
borettslag selv skal få avgjøre sin eieform.

Det var neppe til å unngå at den nødvendige omlegging av boligpolitikken
305 likevel ville skape visse overgangsproblemer for enkelte. Derfor har vi også fått
til en omlegning av bostøtten og økning i Husbankens finansieringsordninger,
til fordel særlig for unge i etableringsfasen.

Arbeiderpartiets voldsomme agitasjon mot opphevelsen av reguleringer og
310 restriksjoner på boligområdet er egentlig grundig tilbakevist av partiet selv: Det
har nemlig ikke foreslått å gjeninnføre alle de tvangsreglene som er opphevet.
Det er spesiell grunn til å merke seg at Arbeiderpartiet ikke har foreslått å
gjeninnføre de meningsløst lave maksimalprisene på leiligheter i borettslag, til
tross for den voldsomme agitasjonen det drev mot de forandringene som ble
315 gjort. Det kan bare skyldes at Arbeiderpartiet nå har forstått at det vi gjorde var
nødvendig, selv om det var populært å protestere mot det.

Også når det gjelder konsesjons- og etableringslovgivningen kan vi regne med
visse fremskritt i arbeidet for å styrke den enkeltes råderett, og redusere
320 byråkratiet. Vi vil få redusert noe av den vilkårlighet som hittil har preget denne
lovgivning. Men vi kommer ikke langt nok i kampen for større handlefrihet i
denne omgang. Høyre vil derfor måtte fortsette arbeidet for en etableringslov
som ikke hemmer nyetableringer og nye arbeidsplasser, og for en konsesjonslov
med mindre byråkrati og større respekt for eiendomsretten.

325 Et sentralt gjennomgangstema for mye av vårt reformarbeid er nettopp dette å
sikre handlefriheten og videreutvikle den individuelle eiendomsretten i vårt
land. Erfaringene bekrefter at det er usvekket behov for den uavhengighet,
innsatsvilje og skapertrang som eiendomsretten ofte medvirker til. Derfor
330 fremmer vi også lovendringsforslag for å sikre full erstatning ved ekspropriasjon,
og enklere og mer betryggende arealplanlegging. Og derfor har vi satset meget til
beste for individuell sparing og medeierskap i det økonomiske liv.

Foran årets lokalvalg er det også naturlig at mange stiller spørsmålet: Hva har
335 Regjeringen gjort for å styrke det lokale selvstyret og kommunenes og
fylkeskommunenes stilling?

Våre motstandere vil i tråd med sin vanetenkning fortelle at de også på dette
område har foreslått større bevilgninger enn oss. Men dette er jo forslag om å
340 bruke penger som ikke finnes, og som bare kan skaffes gjennom en
inflasjonsskapende seddelpresse eller høyere skattetrykk.

Nei, svaret må heller være å styrke den lokale råderett over de midler som finnes,
345 og gjøre det lettere for kommunene og fylkeskommunene å sette tæring etter
næring. Derfor har Regjeringen på en rekke områder, bl.a. innen samferdsels-,
helse- og sosial-, bygnings- og arealsektorene, fremmet forslag som gir de lokale
myndigheter større muligheter for å prioritere og treffe avgjørelser. Vi har også
350 kostnader og mer byråkrati på kommunene og fylkene. Og vi har satt igang en
oppmykning av kostbare standardkrav på viktige områder.

Og endelig er vi iferd med å utarbeide et nytt inntektssystem for kommuner og
fylkeskommuner. Dagens villniss av øremerkede tilskuddsordninger vil bli
355 erstattet med generelle overføringer knyttet til noen meget få hovedområder.
Derved blir det mer opp til de lokale organer selv å bedømme hvorledes pengene
skal brukes, til større nytte for lokalsamfunnene.

Arbeiderpartiet skapte en unødig omfattende sentralstyring av detaljer, utfra
360 sosialistiske krav om "politisk styring". Erfaring viste at styringen ble dårligere på
den måten, fordi det ble umulig å holde oversikten over alle de avgjørelser som
må tas i det sentrale byråkratiet og politiske topporganer. Når vi gradvis
overfører myndighet fra sentrale statsorganer til fylker og kommuner, til
borettslag og bedrifter og til de enkelte mennesker selv, skaper vi grunnlag for en
365 bedre samfunnsstyring, fordi avgjørelsene i høyere grad blir truffet av dem som
står nærmest de problemer det gjelder.

Striden om oljepolitikken springer også ut av den samme kamp mellom
konservativ maktspredning og sosialistisk maktkonsentrasjon. Høyre er for et
370 sterkt og dyktig Statoil, og vil bruke dets imponerende kompetanse til å løse
vesentlige oppgaver for vårt samfunn. Det var derfor vi støttet opprettelsen av
statens eget oljeselskap. Men vi vil at samfunnet skal ha flere fullt kompetente
norske oljeselskaper til disposisjon - bl.a. for å sikre at ingen av dem kan få
monopol på kunnskap, og derved også monopol på den makt som kunnskaper
375 gir også på dette område. Derfor kjemper vi for at også Hydro og Saga får
oppgaver av vesentlig betydning. Men det er meningsløst å fremstille vår linje
som "vingestekking" av Statoil, noe som Høyre for øvrig aldri har talt om.

En annen side av problemet er at Statoil - i tillegg til vanlige konsesjoner - er blitt
380 tildelt som gaver enorme verdier som staten har sikret seg gjennom sine

kontrakter med andre oljeselskaper. Disse enestående gaver fra staten vil i regnskapene se ut som overskudd skapt av Statoil, og styrke selskapets makt for meget. Det er meningsløst å late som vi spenner "beinkrok" på Statoil fordi vi utreder metoder for å la disse statens verdier gå direkte til staten.

Vi vil la Statoil konsentrere seg om å forvalte de verdifulle konsesjoner, eierandeler og oppdrag som det selv får, etter samme regler som andre. Under Høyre vil Statoil være stort og bli større, men det vil ikke bli en stat i staten, og vil få mindre makt over staten, enn under sosialistisk styre.

Listen over fundamentale stridsspørsmål i norsk politikk kan i det hele tatt gjøres lang. Men det har vi ikke rett til å beklage oss over. En strid mellom Regjeringen og det store opposisjonspartiet skulle vi likevel gjerne vært foruten, nemlig den nye kamp om grunnleggende spørsmål i sikkerhetspolitikken.

Nå er det ikke nytt at det er ulike syn på enkelte spørsmål også i denne sammenheng. Men gjennom årtier var det slik at sakene ble drøftet mellom partiene og regjeringen, i egnede organer, før partiene eventuelt valgte ulike standpunkter: Uenigheten ble derved begrenset, til fordel for et meget verdifullt nasjonalt fellesskap om forsvars- og sikkerhetsproblemene.

Men nå har Arbeiderpartiet, uten å søke noen form for tverrpolitisk kontakt, lansert en atompolitikk som bryter fundamentalt med hele NATOs nedrustningsstrategi. Svingningen er så sterk at Arbeiderpartiet i februar måtte ta klar avstand fra den støtte til NATO-strategien som det selv hadde gitt i en fersk stortingsinnstilling.

Arbeiderpartiets rakettinnstilling går bl.a. inn for at "Sovjetunionen og USA godtar en gjensidig fastfrysing av alle typer atomvåpen på det nåværende nivå. Dette kan skje i form av parallelle prinsipperklæringer."

Dette virker jo som et tilsagn om at Vesten skal avstå fra nye atomvåpen i Europa, selv om Sovjet ikke reduserer sine styrker. Derved vil jo begge parter ha bevart sine styrker "på det nåværende nivå". Dette er det motsatte av de tre siste norske regjeringers standpunkt. Derved svekkes det press mot Sovjet som er en avgjørende del av NATOs strategi for å oppnå en reduksjon av de sovjetiske atomstyrkene.

Men Arbeiderpartiet sier også at det kan komme til å godta utplassering av nye atomvåpen i Vest. Arbeiderpartiet vil m.a.o. at Vesten skal avgi en "prinsippklæring" om ikke å øke sine atomstyrker, og samtidig forbeholde seg å gjøre det likevel. To uforenlige standpunkter fremstilles som ett, slik at det kan se ut som det splittede parti er samlet.

Arbeiderpartiet krever også at "forberedelsesarbeidene til rakettutplassering på vestlig side stoppes". Gro Harlem Brundtland har tidligere hevdet at slik stans i forberedelsene ville ta bort presset mot Sovjetunionen. Det er vi enig i. Og vi legger til at derved vil man jo også svekke mulighetene for resultater.

Arbeiderpartiet vil dessuten at man skal love å la være å utplassere nye våpen i Vest så lenge forhandlingene pågår - selv om de trekker ut utover 1983. Men det betyr jo at Sovjet - ved å trekke ut forhandlingene - kan sikre seg en tilsvarende utsettelse av nye vestlige våpen. Man vil faktisk tilby belønning til Sovjet for å trekke ut tiden uten å slutte noen avtale.

Kort sagt: Arbeiderpartiets rakettinnstilling vil gjøre det lettere for Sovjet å la være å gå med på en reduksjon av dets atomstyrker. Den er derfor ikke en nedrustningsstrategi. Men den er et brudd med NATOs nedrustningspolitikk.

Samtidig har Det norske Arbeiderparti - ifølge dets egne uttalelser - bidradd til å trekke andre europeiske partier over til den samme helt nye kurs. Alvoret ved situasjonen kan knapt overvurderes. Den kan friste Sovjet alvorlig til å sørge for at nedrustningsforhandlingene blir uten resultat, for å se om et sammenbrudd i forhandlingene kan vendes mot USA, og utløse så sterk splittelse i vest, at Sovjets overmakt blir uovervinnelig.

Dette gjør det viktigere enn noensinne at de vestlige land står sammen om den forhandlingsstrategi som ble fastlagt i 1979, og som har fått tilslutning fra samtlige norske regjeringer siden. Vi har lagt dette til grunn under alle konsultasjoner mellom NATO-landene, og ser med tilfredshet at det siste amerikanske forhandlingsutspill er i fullt samsvar med omforente retningslinjer.

Det ser ut til at vår regjeringstid har gitt oss en paradoksall innflytelse over Arbeiderpartiets politikk: Det innstiller seg mer og mer på å mene det motsatte av det vi foreslår, også når vi holder fast på det som de to største partiene var

460 enige om før. Tanken om samarbeid på tvers av alle partigrenser for å løse tidens mest alvorlige problemer, ser dessverre ut til å trenge lenger modning.

Men de borgerlige partiene har i denne tiden befestet sitt samarbeid, på grunnlag av de retningslinjer som vi ble enige om før valget. Det ville riktignok
465 være en overdrivelse å si at det har vært problemfritt. Samarbeidet krever kort sagt noe større offentlige utgifter og noe mer reguleringer og inngrep enn vi mener er riktig, med de skadevirkninger det får for inflasjonspresset, konkurranseevnen og effektiviteten. Men hovedkonklusjonen må bli at de tre partiene har maktet samarbeidsoppgavene godt.

470 Utviklingen har likevel ikke endret vårt syn på regjeringsspørsmålet: Høyre er sterkt nok til å gjøre en ettpartiregjering, i samarbeid med de to andre borgerlige partier, til et handlekraftig og rettlinjert alternativ. Men vi foretrekker en flertallsregjering.

475 Resultatene etter halvannet år i regjeringsposisjon viser at Høyre er til å stole på. Og all erfaring viser at velgerne setter pris på slik ordholdenhet. Selv om en fast linje også kan bety upopulære tiltak og kortsiktige belastninger, vet vi at en slik politikk i det lange løp inngir mer tillit enn kortsiktig vingling fra det ene
480 populære standpunkt til det andre. Og en stø kurs på alle områder, - det har gjennom alle år vært Høyres styrke. Velgerne vil vite hvor de har partiene - og velgerne vet hvor de har Høyre.

Vi har gjort meget - og har meget igjen å gjøre. La oss stå på, sammen.
485

490 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/regjeringsparti-i-en-krisetid>

495